ΕΤΟΣ Α΄. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 12 Φεβρουαρίου 1911 ΑΡΙΘ. 7.

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΗι ΚΥΡΙΑΚΗι ΤΗΣ ΑΠΟΚΡΕΩ

ΕΚ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ

(ΚΑ΄.—31—46)

Εἶπεν ὁ Κύριος· Ὅταν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἅγιοι Ἄγγελοι μετ᾽ αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ· καὶ συναχθήσεται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφοριεῖ αὐτοὺς ἀπ᾽ ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων· καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. Τότε ἐρεῖ ὁ Βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Ἐπείνασα γάρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με· ξένος ἤμην, καὶ συνηγάγετέ με· γυμνός, καὶ περιεβάλλετέ με· ἠσθένησα, καὶ ἐπεσκέψασθέ με· ἐν φυλακῇ ἤμην, καὶ ἤλθετε πρός με. Τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι, λέγοντες· Κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα, καὶ ἐθρέψαμεν; ἢ διψῶντα, καὶ ἐποτίσαμεν; πότε δέ σε εἴδομεν ξένον, καὶ συνηγάγομεν; ἢ γυμνόν, καὶ περιεβάλλομεν; πότε δέ σε εἴδομεν ἀσθενῆ, ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ ἤλθομεν πρός σέ; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Βασιλεύς, ἐρεῖ αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν· ἐφ᾽ ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. Τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων· Πορεύεσθε ἀπ᾽ ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ Δια-

βόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. Ἐπείνασα γάρ, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με· ξένος ἤμην, καὶ οὐ συνηγάγετέ με· γυμνός, καὶ οὐ περιεβάλετέ με· ἀσθενὴς καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με. Τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ καὶ αὐτοί, λέγοντες· Κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα, ἢ διψῶντα, ἢ ξένον, ἢ γυμνὸν, ἢ ἀσθενῆ, ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐ διηκονήσαμέν σοι; Τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς, λέγων· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν· ἐφ᾿ ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. Καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Πόσην χαρὰν δικαιοῦνται νὰ αἰσθάνωνται ὅσοι ζῶσιν ἐναρέτως καὶ εὐσεβῶς, ὅσοι ἔχουσιν εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν ζωηρὸν τὸ αἴσθημα τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης καὶ ἐκδηλώνουν αὐτὸ μὲ ἀγαθὰ ἔργα, ὅταν ἀκούωσι τὸ σημερινὸν Εὐαγγέλιον, τὸ ὁποῖον μὲ ὀλίγα μὲν ἀλλὰ πολὺ στρογγυλὰ λόγια περιγράφει τὴν διαδικασίαν ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος, τὴν ὁποίαν θὰ διεξαγάγῃ ὁ ἀδέκαστος Κριτὴς κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ ἔνδοξον παρουσίαν. Χαρὰν μεγάλην καὶ ψυχικὴν ἀγαλλίασιν ἄπειρον, μανθάνοντες τὴν ἀνεκτίμητον ἀνταμοιβήν, ἡ ὁποία τοὺς περιμένει διὰ τὴν χριστιανικήν των ζωήν. Ἀλλὰ καὶ πόσην φρίκην καὶ ποῖον τρόμον πρέπει νὰ δοκιμάζουν, ὅσοι ζῶσιν ἐν ἁμαρτίαις καὶ ἀσεβῶς, ὅσοι δὲν ἔχουν εἰς τὴν καρδίαν των τὴν εὐαγγελικὴν ἀγάπην, ἀλλ᾿ εἶνε σκληροὶ καὶ ἀδιάφοροι πρὸς τοὺς πάσχοντας ἀδελφούς των, μανθάνοντες τὴν φοβερὰν τιμωρίαν, ἡ ὁποία τοὺς περιμένει εἰς τὴν ἄλλην, τὴν αἰώνιον ζωήν! Τόσῳ περισσότερον, ὅσῳ εἶνε ἀπολύτως ἀδύνατον ν᾿ ἀποφύγωμεν τὴν διαδικασίαν ταύτην, οἷοι δήποτε καὶ ἂν ἤμεθα, ὅσα δήποτε μέσα καὶ ἂν διαθέτωμεν· διότι οὔτε στρεψοδικίαι, οὔτε δωροδοκίαι, οὔτε ψευδομαρτυρίαι, οὔτε ἀνακοπαί, οὔτε ἐφέσεις, μέσα, τῶν ὁποίων κάμνομεν χρῆσιν εἰς τὰς ἐν τῷ κόσμῳ δίκας μας, δύνανται νὰ ἔχωσιν ἐκεῖ τόπον! «Πάντας ἡμᾶς φανερωθῆναι δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα κομίσηται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε κακόν» (Β´ Κορινθ. Ε´ 10).

Ἀλλ᾿ ὁποία ἄρά γε θὰ εἶνε ἡ δευτέρα ἐκείνη παρουσία τοῦ Κυρίου; Πῶς θὰ παρουσιασθῇ ἄρά γε ὁ Κύριος; Ἡ δευτέρα παρουσία τοῦ Κυρίου, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, δὲν θὰ εἶνε ταπεινὴ καὶ ἄδοξος, ὡς ἦτο ἡ πρώτη. Ὄχι· Δὲν θὰ ἔλθῃ ὁ Κύριος «ἐν δούλου μορφῇ», ἀλλ᾿ «ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ». Δὲν θὰ παρακολουθῆται τότε ἀπὸ ὀλίγους ἁλιεῖς, ἀσημάντους καὶ ἀσθενεῖς, ἀλλὰ θὰ συνοδεύεται ἀπὸ ὅλους τοὺς ἁγίους ἀγγέλους. Δὲν θὰ ἔλθῃ τότε ὡς «μεσίτης μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων» (Α´, Τιμοθ. Β´ 5), ἀλλ᾿ ὡς Κριτὴς «κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς» (αὐτόθ. Δ, 1). Δὲν θὰ ἔλθῃ

«πραῢς καὶ σώζων» ἀλλ᾽ αὐστηρὸς καὶ μισθαποδότης. Δὲν θὰ ἔλθῃ ταπεινὸς διάκονος καὶ κῆρυξ τῆς μετανοίας ἀλλὰ μεγαλοπρεπὴς Κύριος καὶ τῶν πεπραγμένων δικαστής. Δὲν θὰ παρουσιασθῇ ἐν φάτνῃ κείμενος, ἀλλ᾽ ἐπὶ θρόνου δόξης καθήμενος. Τοιαύτη ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ, θὰ εἶνε ἡ δευτέρα τοῦ Κυρίου παρουσία. Τοιουτοτρόπως θὰ ἔλθῃ ὁ Κύριος ἡμῶν.

Ὁποία δὲ ἆρά γε θὰ εἶνε ἡ διαδικασία αὕτη; Ποῖον θὰ εἶνε τὸ ἀντικείμενον, τὸ θέμα τῆς δίκης; Ἡ διαδικασία αὕτη, ἀδελφοὶ, θὰ περιστρέφεται περὶ τὴν ἀγαθοεργίαν· ἀντικείμενον, θέμα τῆς παγκοσμίου ταύτης δίκης θὰ εἶνε, ὡς συνάγεται καὶ ἐκ τοῦ ὅλου πνεύματος τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ ἐκ τῆς σήμερον ἀναγνωσθείσης περικοπῆς, ἡ ἀγάπη καὶ ὁ καρπὸς αὐτῆς, τὰ χριστιανικὰ ἔργα, ἡ ἔλλειψις τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ καρποῦ αὐτῆς τῶν χριστιανικῶν ἔργων. Αὐτὰ θὰ ἀποτελέσωσι τὴν βάσιν τῆς διαδικασίας καὶ τῆς ὁριστικῆς καὶ ἀμετακλήτου ἀποφάσεως τοῦ οὐρανίου Βασιλέως, ἡ ὁποία θὰ ἀμείβῃ μὲν τοὺς δικαίους καὶ ἐναρέτους μὲ τὴν ἀπόλαυσιν τῆς αἰωνίου ζωῆς, θὰ τιμωρῇ δὲ τοὺς ἀδίκους καὶ ἁμαρτωλοὺς μὲ τὴν καταδίκην εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν. Ὁ ὑπέρτατος δῆλα δὴ νόμος, ὁ ὁποῖος θὰ μᾶς καταδικάσῃ ἢ θὰ μᾶς δικαιώσῃ, θὰ εἶνε ὁ νόμος τῆς εὐποιΐας, τῶν ἀγαθῶν ἔργων. Ἤμεθα ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ εὔσπλαγχνοι, ἐλεήμονες, φιλάδελφοι; Ἐψωμίσαμεν τὸν πεινῶντα, ἐποτίσαμεν τὸν διψῶντα, συνηγάγομεν τὸν ξένον, ἐνεδύσαμεν τὸν γυμνόν, ἐπεσκέφθημεν τὸν ἀσθενῆ, ἤλθομεν πρὸς τὸν ἐν φυλακῇ; Βραβεῖον ἡμῶν, ἀμοιβὴ ἡμῶν θὰ εἶνε ἡ ἀπόλαυσις τῆς αἰωνίου ζωῆς. Ἐφάνημεν δὲ ἄσπλαγχνοι, ἀνελεήμονες, ἐγωϊσταί; Ἐστρέψαμεν τὰ νῶτα εἰς τοὺς πάσχοντας ἀδελφοὺς, ἐδείξαμεν σκληρότητα καὶ ἀδιαφορίαν διὰ τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην τῆς βοηθείας μας; Κλῆρος ἡμῶν, τιμωρία ἡμῶν θὰ εἶνε ἡ αἰώνιος κόλασις.

Τόσον μεγάλη εἶνε ἡ δύναμις τῆς ἀγάπης. Οὔτε ἡ πίστις, οὔτε ἡ εὐσέβεια, οὔτε ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, οὔτε ἡ προσευχὴ, οὔτε ἡ νηστεία, οὔτε ἡ δικαιοσύνη, οὔτε ἡ σωφροσύνη, οὔτε ἡ ἀκριβὴς τήρησις ὅλων τῶν διατάξεων τοῦ νόμου, δύνανται ν᾽ ἀναπληρώσουν τὴν χριστιανικὴν ἀγάπην, τὴν ἐκδηλουμένην εἰς τὰ ἀγαθὰ ἔργα, ὅταν λείπῃ αὕτη. Ἀλλὰ διὰ τί—ἠμπορεῖ νὰ ἐρωτήσῃ κανεὶς—διὰ τί ἔχει τόσῳ μεγάλην δύναμιν ἡ ἀγάπη. Διότι, ἀπαντᾷ ὁ ἀπόστολος Παῦλος, «πλήρωμα νόμου ἡ ἀγάπη» (Ρωμ. ΙΓ΄ 10)· διότι λέγει ὁ ἴδιος «ὁ ἀγαπῶν τὸν ἕτερον, νόμον πεπλήρωκε» (αὐτ. ΙΓ΄ 8). Καὶ πολὺ δικαίως. Ἡ ἀγάπη, ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ, καὶ πρώτη μεταξὺ ὅλων τῶν ἐντολῶν εἶνε καὶ τὸν συνεκτικὸν σύνδεσμον αὐτῶν ἀποτελεῖ. Ἄνευ δῆλα δὴ τῆς ἀγάπης, οὔτε πίστις, οὔτε ἐλπὶς εἶνε δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ· ἀλλὰ καὶ ἂν εὑρεθῇ τοιαύτη πίστις, εἶνε «νεκρὰ» κατὰ τὸν ἀπόστολον Ἰάκωβον (Β΄ 18), εἶνε ἄψυχον σῶμα, εἶνε ὡς νὰ μὴ ἦτο. Λάβετε ὑπ᾽ ὄψιν ἕνα Χριστιανόν, τοῦ ὁποίου ἡ καρδία εἶνε γεμάτη ἀπὸ ἀγάπην, καὶ διὰ τοῦτο εἶνε ὅλως ἀφοσιωμένος εἰς τὴν διακονίαν τοῦ

πλησίον, ὅλως ἀφιερωμένος εἰς τὴν βοήθειαν τῶν χηρῶν, τῶν ὀρφανῶν, τῶν πτωχῶν, τῶν ἀσθενῶν, τῶν καταδιωκομένων. Εἶνε δυνατὸν νὰ φαντασθῆτε ὅτι ἡ καρδία τοῦ τοιούτου ἀνθρώπου δὲν εἶνε ἐπίσης πλήρης ἀπὸ πίστιν ἀληθῆ, ἀπὸ ἐλπίδα σταθερὰν εἰς τὸν ἅγιον Θεόν; Καὶ ποῦ ἀλλοῦ λοιπὸν ἀναφαίνονται τοιαύτη αὐταπάρνησις ὑπὲρ τοῦ πλησίον, τοιαύτη ἀφοσίωσις πρὸς τὸ καλόν, παρὰ μόνον εἰς τὴν ἀληθῆ καὶ ἀκράδαντον πίστιν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, εἰς τὴν βεβαίαν καὶ σταθερὰν ἐλπίδα εἰς αὐτόν; Εὕρετε, ἐὰν ἠμπορεῖτε, ἕνα ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει πίστιν πραγματικὴν, νὰ κάμνῃ τὰ ἔργα τῆς φιλανθρωπίας, νὰ ἐξασκῇ τὴν ἀγαθοεργίαν, ὡς διδάσκει τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον! Μόνον ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ, μόνον ἐν τῷ ἁγίῳ ὀνόματι αὐτοῦ, μόνον ἐν τῇ ἀληθεῖ πρὸς αὐτὸν πίστει ἐμπνέεται ὁ εὐαγγελικῶς, ὁ χριστιανικῶς ἀγαπῶν, καὶ ἐκδηλοῖ τὸ αἴσθημα τοῦτο εἰς τὰ ἀγαθὰ ἔργα, εἰς τὴν εὐποιΐαν. Οὐδὲ εἶνε ποτὲ δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ ἀληθινὴ πίστις χωρὶς ἀγαθὰ ἔργα, οὔτε νὰ ἀναφανοῦν ἀγαθὰ ἔργα χωρὶς πίστιν· εἶνε τόσον στενὰ συνδεδεμένα τὰ δύο ταῦτα, ὥστε δὲν δύναται νὰ ἐννοηθῇ τὸ ἓν χωρὶς τὸ ἄλλο. Ἀπαράλλακτα ὅπως δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ καὶ νὰ ἐννοηθῇ καρπὸς χωρὶς δένδρον καρποφόρον, καὶ δένδρον καρποφόρον χωρὶς καρπόν. Ἀπαράλλακτα, ὅπως δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ καὶ νὰ ἐννοηθῇ νερὸν χωρὶς πρασινάδα, καὶ πρασινάδα χωρὶς νερόν!

Τὴν ἀγαθοεργίαν λοιπόν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἂς θεωρῶμεν ὡς σκοπὸν τοῦ ἐπιγείου βίου μας. Μὲ τὴν ἀγαθοεργίαν ἂς ἀποδεικνύωμεν τὴν πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν πίστιν μας, ἐὰν ἀληθῶς ἔχωμεν πίστιν. Ἐν τῷ προσώπῳ τῶν πασχόντων ἀδελφῶν μας εὐεργετοῦμεν αὐτὸν τὸν Δημιουργὸν καὶ Πλάστην μας Θεόν· «ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε». Καὶ ἡ πρὸς τὸν Θεὸν αὕτη εὐεργεσία θὰ μᾶς προξενήσῃ τὴν ἐπίγειον εὐτυχίαν καὶ τὴν οὐράνιον μακαριότητα.

ΑΙ ΕΝΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΠΡΩΤΗ ΕΝΤΟΛΗ

Δ΄.

«Οὐκ ἔσονταί σοι Θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ».

Εἰς τὴν προηγουμένην ὁμιλίαν κατέδειξα, ὅτι ὀφείλομεν ἵνα τιμῶμεν τοὺς ἁγίους, καὶ ὅτι ἡ τιμὴ αὕτη οὐδόλως ἀντίκειται εἰς τὴν πρώτην ἐντολήν. Ἀλλ᾿ ἡμεῖς δὲν τιμῶμεν τοὺς ἁγίους μόνους, ἀλλὰ τιμῶμεν καὶ τὰ ἅγια αὐτῶν λείψανα. Ἆρά γε ἡ τιμὴ αὕτη τῶν ἁγίων λειψάνων δὲν ἀντίκειται εἰς τὴν πρώτην ἐντολὴν τὴν λέγουσαν *«Οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι πλήν ἐμοῦ ;»* Οὐχὶ ἀγαπητοὶ Χριστιανοί, οὐχί,— διότι ἡμεῖς οὔτε θεοὺς θεωροῦμεν τὰ ἅγια λείψανα, οὔτε τὰ λατρεύομεν ὡς θεούς, ἀλλ᾿ ἁπλῶς τιμῶμεν αὐτά. Ἡ τιμὴ δ᾿ αὕτη καὶ νόμιμος καὶ δικαία εἶναι, καὶ σύμφωνος μὲ τὴν πρᾶξιν καὶ τὸ ἔθος τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, ὅπως ἀμέσως θὰ καταδείξω ὑμῖν τοῦτο.

Τὸ τιμᾶν τὰ ἅγια Λείψανα καὶ δίκαιον καὶ νόμιμον εἶναι. διότι ταῦτα εἶναι σώματα ἡγιασμένα, τουτέστι, σώματα τὰ ὁποῖα ὑπῆρξαν συνηνωμένα μὲ ψυχὰς ἁγιασθείσας ὑπὸ τῆς θείας χάριτος καὶ ἑπομένως μετασχόντα τοῦ ἁγιασμοῦ αὐτῶν δυνάμει τοῦ δεσμοῦ, ὁ ὁποῖος συνέδεε ταῦτα μετὰ τῶν οἰκείων ψυχῶν. Εἶναι σώματα ἡγιασμένα, τουτέστι, σώματα τὰ ὁποῖα ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὀνομάζει Ναοὺς Θεοῦ, μέλη τοῦ Χριστοῦ τοῦ ζῶντος ἐν τοῖς ἁγίοις. Εἶναι σώματα ἡγιασμένα, τουτέστι, σώματα, τὰ ὁποῖα διὰ τῶν θαυμάτων, ἅπερ ἐπετέλεσαν καὶ καθ᾿ ἑκάστην ἐπιτελοῦσιν ἐκήρυξαν καὶ κηρύττουσι τὸν ἀληθινὸν Θεόν. Ἰδοὺ διατί τὰ λείψανα τῶν Ἁγίων εἶναι ἄξια τιμῆς. Ἰδοὺ διατὶ ὀφείλομεν νὰ τιμῶμεν τὰ ἅγια Λείψανα.

Τὸ τιμᾶν τὰ ἅγια Λείψανα εἶναι νόμιμον καὶ δίκαιον, διότι καθιέρωσε τοῦτο ἡ πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας, διότι ἐδίδαξαν τοῦτο οἱ Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας.

Τὴν τιμὴν τῶν ἁγίων Λειψάνων, καθιέρωσεν ἡ πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας. Ἤδη κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ Χριστιανισμοῦ, κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους τῆς ζώσης πίστεως, τοῦ ἐνθέου ἡρωϊσμοῦ, ὁσάκις ἠγείρετο διωγμὸς κατὰ τῶν Χριστιανῶν εἴτε γενικός, εἴτε καὶ τοπικός, οἱ Χριστιανοὶ παμπληθεῖς ἠκολούθουν τοὺς Μάρτυρας εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως

τῆς θανατικῆς ποινῆς, ὅπως περισυλλέξωσι τὰ μέλη αὐτῶν, ἐμβάψωσι τὰς ἃς ἔφερον σινδόνας εἰς τὸ αἷμα αὐτῶν, ἐξαγοράσωσιν ἀντὶ ἴσου βάρους χρυσίου τὰ ὀστᾶ αὐτῶν, ἢ τὴν τέφραν αὐτῶν μετὰ τὴν διὰ τοῦ πυρὸς ἀποτέφρωσιν τῶν σωμάτων, περιτυλίξωσιν αὐτὰ ἐντὸς πολυτίμων ὑφασμάτων, ἐγκλείσωσιν αὐτὰ ἐντὸς κιβωτίων ἐπίσης βαρυτίμων, ἐξασφαλίσωσι ταῦτα εἰς τόπον ἀσφαλῆ, καταφιλήσωσιν αὐτὰ μετὰ σεβασμοῦ, προσκυνήσωσι ταῦτα μετ' ἀγάπης καὶ διαφυλάξωσι τὸν ἱερὸν καὶ ἀνεκτίμητον τοῦτον θησαυρὸν τῶν ἁγίων Λειψάνων μέχρι τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἔμελλε νὰ θριαμβεύσῃ κατὰ τοῦ ἐθνικοῦ κόσμου, καὶ θριαμβεύουσα ἔμελλε νὰ μεριμνήσῃ διὰ τῶν ἱεραρχῶν της εἰς τὴν ἀνακομιδὴν αὐτῶν, συστήσῃ ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις, ἀνεγείρῃ Ναοὺς καὶ θυσιαστήρια, καὶ ἑνὶ λόγῳ, διατάξῃ καὶ καθιερώσῃ ἐκεῖνα, ὅσα ἡ χριστιανικὴ εὐσέβεια καὶ εὐλάβεια εἶχε καθιερώσῃ ἤδη, ὅτι δηλαδὴ εἰς τὰ ἅγια Λείψανα ἔπρεπε νὰ ἀπονέμηται τιμὴ θρησκευτική, διατάξῃ δὲ πρὸς τούτοις ὅτι ἐκεῖ μόνον ἐπιτρέπεται νὰ τελῆται ἡ θεία Μυσταγωγία, ὅπου εἶναι κατατεθειμένον σῶμα ἁγίου ἢ μέλος σώματος ἁγίου Μάρτυρος.

Τὸ τιμᾶν τὰ ἅγια Λείψανα παραγγέλλουσιν ἡμῖν καὶ οἱ θεῖοι πατέρες καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας. Ὅπως δὲ ἡ πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας εἶναι σταθερά, οὕτω καὶ ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁμόφωνος. Βασίλειος ὁ Μέγας κάμνει τὴν ἑξῆς παρατήρησιν: Κατὰ τὸν παλαιὸν νόμον τὸ σῶμα τοῦ νεκροῦ ἐθεωρεῖτο ἀκάθαρτον, κατὰ τὸν νέον νόμον ὅμως συμβαίνει ὅλως διόλου τό ἀντίθετον, διότι ὁ ἁπτόμενος τῶν ὀστῶν τῶν ἁγίων, οὗτος γίνεται μέτοχος ἁγιαστικῆς χάριτος.

Ὁ θεῖος Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων ὁμιλῶν περὶ τοῦ προφήτου Ἐλισσαίου λέγει, ὅτι ἀνέστησε δύο νεκρούς, τὸν υἱὸν τῆς Σωμανίτιδος, καὶ ἄλλον τινὰ νεκρὸν ἐκ τύχης κυλισθέντα ἐντὸς τοῦ τάφου ἐπάνω εἰς τὰ ὀστᾶ τοῦ προφήτου. Δύο λοιπὸν θαύματα ἀναστάσεως νεκρῶν ἐπετέλεσεν ὁ προφήτης Ἐλισσαῖος τὸ μὲν ζῶν, τὸ δὲ μετὰ θάνατον, ὅπως διδαχθῶμεν ἡμεῖς, ὅτι δὲν πρέπει νὰ τιμῶμεν μόνην τὴν ψυχὴν τῶν δικαίων, ἀλλὰ καὶ τὰ σώματα αὐτῶν, εἰς τὰ ὁποῖα ἐνοικεῖ δύναμις θαυματουργός.

Ὁ ἱερὸς Ἀμβρόσιος ὁ Μεδιολάνων κηρύττει· Τιμῶ ἐν τοῖς σώμασι τῶν ἁγίων τὸν τύπον τῶν πληγῶν, τὰς ὁποίας ἔλαβον διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. Τιμῶ τὴν τέφραν τῶν ἁγίων, διότι μεγαλοφώνως ἐμαρτύρησαν περὶ τῆς θεότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τιμῶ τὸ σῶμα τοῦ Ἁγίου διότι μὲ διδάσκει νὰ ἀγαπῶ τὸν Ἰ. Χριστὸν καὶ νὰ θυσιάζω καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν μου, ὅπως ἀρέσω αὐτῷ.

Ὁ Ἱερώνυμος λέγει· Δὲν λατρεύομεν τὰ λείψανα τῶν Μαρτύρων. τιμῶμεν μόνον αὐτά, ὅπως ἀνυψῶμεν τὴν ἡμετέραν διάνοιαν μέχρις Ἐκείνου, τοῦ ὁποίου ἐγένοντο μάρτυρες. Τιμῶμεν τὰ ἅγια Λείψανα, διότι ἡ τιμὴ αὕτη φθάνει μέχρις ἐκείνου, ὁ ὁποῖος εἶπεν: «*Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται*».

Ἀλλ' ἐκεῖνος ὅστις μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἱεροῦ ὁμιλεῖ περὶ τῶν ἁγίων Λειψάνων εἶναι ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶτταν Χρυσόστομος. «Μεγάλην χαράν, ἀγαλλίασιν ἀνεκλάλητον θὰ ᾐσθάνετο, λέγει, ἡ ψυχή μου, ἐὰν ἠδυνάμην νὰ ἐπισκεφθῶ τοὺς τάφους τῶν ἐνδόξων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύ-

λου, νὰ πέσω εἰς τοὺς πόδας των, νὰ φιλήσω τὰς ἁλύσσεις των, νὰ ταφῶ μέσα εἰς ἐκείνην τὴν ἱερὰν κόνιν αὐτῶν».—Λυποῦμαι διότι δὲν μοὶ ἐπιτρέπει ὁ καιρὸς νὰ ἐπαναλάβω, ὅσα ὁ εὔγλωττος οὗτος τῆς Ἐκκλησίας Πατὴρ διδάσκει περὶ τῶν ἁγίων Λειψάνων. Θὰ παραθέσω μόνον ἐν συνόψει ὅσα λέγει περὶ τοῦ Θεοφόρου Ἰγνατίου.

Ὁ θεοφόρος Ἰγνάτιος ἦτον Ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας. Ὁ αὐτοκράτωρ Τραϊανὸς συλλαμβάνει τὸν ἅγιον τοῦτον ἄνδρα καὶ ἀποστέλλει δέσμιον εἰς Ρώμην, ὅπου ῥίπτεται εἰς τὰ θηρία διὰ νὰ καταφαγωθῇ ὑπ᾿ αὐτῶν. Τὰ θηρία κατέφαγον ὄντως τὰς σάρκας του, κατέφαγον ὅλα τὰ ὀστᾶ του καὶ ἀφῆκαν δύο μόνον ὀστᾶ τὰ μεγαλήτερα. Τὰ ὀστᾶ ταῦτα οἱ Χριστιανοὶ συνέλεξαν μετ᾿ εὐλαβείας καὶ ἔφεραν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, ἡ ὁποία ἐτίμα ταῦτα μεγάλως καὶ τὰ ἐθεώρει ὡς θησαυρὸν ἀνεκτίμητον. Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς πανηγύρεως τοῦ θεοφόρου Ἰγνατίου ὁμιλεῖ περὶ τούτων πρὸς τοὺς Ἀντιοχεῖς καὶ λέγει τὰ ἑπόμενα:

«Ἀφ᾿ οὗ ἐθυσίασε τὴν ζωήν του εἰς τὴν Ρώμην ἐπανῆλθεν ἐνταῦθα ἐστεφανωμένος μὲ τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου. Καθὼς δὲ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι δανείζονται χρήματα, τὰ ἐπιστρέφουσιν ἔπειτα μὲ τὸν τόκον των, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς ἐδανείσθη τὸν πολύτιμον τοῦτον θησαυρὸν δι᾿ ὀλίγον καιρὸν, καὶ τὸν ἐπέστρεψεν ἔπειτα πρὸς ὑμᾶς σὺν τόκῳ· διότι ὑμεῖς ἐξεπέμψατε ἐπίσκοπον, καὶ ὑπεδέχθητε μάρτυρα· ἐξεπέμψατε τοῦτον μὲ εὐχὰς, καὶ τὸν ὑπεδέχθητε μὲ στεφάνους.»

Κατενοήσατε ἤδη ὅτι καὶ ἡ πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας καὶ οἱ διδάσκαλοι καὶ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας διδάσκουσιν ἡμᾶς ὅτι ὀφείλομεν νὰ τιμῶμεν τὰ λείψανα τῶν Ἁγίων.

Ἀλλὰ τὸ τιμᾷν τὰ ἅγια Λείψανα εἶναι δίκαιον καὶ νόμιμον καὶ δι᾿ ἄλλον προσέτι λόγον, διὰ τὸν λόγον ὅτι ὁ Θεὸς θαυματουργεῖ δι᾿ αὐτῶν. Τὸ νὰ θαυματουργῇ δὲ ὁ Θεὸς διὰ τῶν ἁγίων λειψάνων εἶναι ἀπόδειξις ὅτι ὁ Θεὸς θέλει νὰ τιμῶμεν τὰ λείψανα τῶν Ἁγίων του.

Ὅτι δὲ τὰ ἅγια λείψανα θαυματουργοῦσι, τοῦτο διακηρύττει ἡ ἱστορία, τοῦτο βεβαιοῦσιν αὐτόπται μάρτυρες. —Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς διέρχεται ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ πλήθους λαοῦ. Συνακολουθεῖ τούτῳ καὶ γυνὴ αἱμορροοῦσα, τὴν ὁποίαν ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη δὲν ἠδυνήθη νὰ θεραπεύσῃ. Ἡ γυνὴ αὕτη κάμνει τὴν σκέψιν, ὅτι ἐὰν ἐγγίσῃ τὸ κράσπεδον τοῦ φορέματος τοῦ Χριστοῦ θὰ θεραπευθῇ· πράττει τοῦτο καὶ αὐτοστιγμεὶ θεραπεύεται διὰ τῆς *δυνάμεως τῆς ἐξελθούσης* ἐκ τοῦ Χριστοῦ. Τὸ θαῦμα τοῦτο ἐξιστορεῖ αὐτόπτης μάρτυς ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος διήρχετο, ἀλλ᾿ ἡ σκιὰ αὐτοῦ ἐθεράπευε τοὺς ἀσθενεῖς τοὺς ὁποίους ἐπεσκίαζεν. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εὑρίσκετο μακρὰν, ἀλλὰ τὰ *σουδάρια ἢ σιμικίνθια* τὰ ἀπὸ *τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ* δηλαδὴ τὰ μανδύλια ἢ αἱ ποδιὲς ποῦ προήρχοντο ἀπὸ τὸ κορμί του ἐθεράπευον τοὺς ἀρρώστους καὶ ἀπεδίωκον τὰ πονηρὰ πνεύματα. Τὰ θαύματα ταῦτα διηγεῖται αὐτόπτης μάρτυς ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς. —Κατὰ τὴν ἀνακομιδὴν τῶν λειψάνων τῶν μαρτύρων Γερβασίου καὶ Προτασίου μεταξὺ τοῦ ἀπείρου πλήθους, τὸ ὁποῖον ἠκολούθει, εὑρίσκετο καὶ εἷς τυφλὸς, ὁ ὁποῖος ἅμα ἐπλησίασε τὰ ἅγια λείψανα ἀμέσως ἐθεραπεύθη καὶ ἀνέβλεψε. Τὸ θαῦμα τοῦτο διηγεῖται αὐτόπτης μάρτυς ὁ ἱερὸς Ἀμβρό-

σιος. Ὅμοια θαύματα ἐγένοντο καὶ κατὰ τὴν ἀνακομιδὴν τῶν λειψάνων τοῦ Πρωτομάρτυρος καὶ Ἀρχιδιακόνου Στεφάνου, ὅπως ἱστοροῦσιν αὐτόπται μάρτυρες. Τὰ ὀστᾶ τοῦ προφήτου Ἐλισσαίου, τὰ ὁποῖα ἀνέστησαν τὸν νεκρὸν, τὸ κράσπεδον τοῦ ἱματίου τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον ἐθεράπευσε τὴν αἱμορροοῦσαν, τὰ *σουδάρια καὶ τὰ σιμικίνθια* τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, τὰ ὁποῖα ἐθεράπευον τοὺς ἀρρώστους καὶ ἐξεδίωκον τὰ δαιμόνια, ἡ σκιὰ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, ἡ θεραπεύουσα τοὺς ἀσθενοῦντας, τὰ λείψανα τῶν μαρτύρων Γερβασίου καὶ Προτασίου τὰ διανοίξαντα τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ, ὅλα ταῦτα εἶναι λείψανα καθ᾿ ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως. Ὁ δὲ Θεάνθρωπος διὰ τοῦ λόγου, ὃν εἶπε πρὸς τὴν αἱμορροοῦσαν· «*θάρσει, θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε*» κατέδειξε καθαρώτατα, ὅτι ἐπεβράβευσεν οὐχὶ τὴν πρᾶξίν της, ἀλλὰ τὴν *πίστιν*, ἡ ὁποία ἐνέπνευσεν εἰς αὐτὴν τὸ διάβημά της ἐκεῖνο. Κατέδειξεν ὅτι ἡ *πίστις* ὅταν ἐγγίζῃ εἰς ἅγια λείψανα, ἀπευθύνεται εἰς τὰ πρόσωπα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀνήκουσι τὰ λείψανα. Λοιπὸν θαυματουργοῦσι τὰ ἅγια λείψανα, ὅταν τιμῶμεν αὐτὰ μετ᾿ εὐλαβείας καὶ *πίστεως*. Ὁ δὲ Θεὸς ὁ βραβεύων τὴν ἡμετέραν *πίστιν* διὰ τῶν θαυματουργιῶν τῶν ἁγ. Λειψάνων θέλει καὶ ἀπαιτεῖ ὅπως τιμῶμεν τὰ ἅγια λείψανα· διότι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει δὲν θὰ ἐθαυματούργει δι᾿ αὐτῶν. Λοιπὸν ἂς τιμῶμεν καὶ καταφιλῶμεν μετὰ πίστεως τὰ λείψανα τῶν Ἁγίων, τοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς ἡγίασε καὶ ἐδόξασε.

Ἀλλὰ τὰ ἅγια Λείψανα, ἐκτὸς τῶν θαυμάτων τὰ ὁποῖα ἐπιτελοῦσι, παρέχουσιν εἰς ἡμᾶς καὶ διδασκαλίαν ὑψηλὴν καὶ θείαν· διδάσκουσιν ἡμᾶς τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν ἀρετήν. Ναὶ, ἀδελφοί μου. Αἱ χεῖρες ἐκεῖναι τοῦ ἁγίου λειψάνου, αἱ ὁποῖαι πάντοτε ὑπῆρξαν καθαραὶ, μὲ διδάσκουσιν ὅτι καὶ ἐγὼ ὀφείλω νὰ διατηρῶ τὰς χεῖράς μου καθαρὰς ἀπὸ κάθε εἶδος ἁρπαγῆς καὶ ἀδικίας. Οἱ πόδες τοῦ ἁγίου λειψάνου μὲ διδάσκουσιν ὅτι καὶ ἐγὼ ὀφείλω νὰ βαδίζω τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς. Τὸ στόμα τοῦ ἁγίου λειψάνου μὲ διδάσκει ὅτι καὶ ἐγὼ ὀφείλω ν᾿ ἀνοίγω τὸ στόμα μου καὶ νὰ κινῶ τὰ χείλη μου μόνον πρὸς δοξολογίαν τοῦ Θεοῦ καὶ νουθεσίαν τῶν ἀδελφῶν μου Χριστιανῶν. Ἡ καρδία τοῦ ἁγίου Λειψάνου μὲ διδάσκει, ὅτι καὶ ἡ ἰδική μου καρδία πρέπει νὰ πάλλῃ ἐκ μόνου τοῦ ἔρωτος πρὸς τὸ ἀγαπᾷν τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀδελφούς μου. Μὲ ἄλλας λέξεις, ὁ Θεὸς τὰ ἅγια λείψανα μεταχειρίζεται ὄχι μόνον, ὅπως θεραπεύῃ ἀρρώστους, καὶ νὰ ἐγείρῃ χωλοὺς, νὰ ἀνοίγῃ τὰ ὄμματα τῶν τυφλῶν, καὶ νὰ ἀνιστᾷ νεκροὺς, ἀλλὰ καὶ ὅπως ὁδηγῇ ἡμᾶς εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἀρετῆς.—Μάθετε ἀπὸ ἡμᾶς, μᾶς φωνάζουν αὐτὰ τὰ ἅγια Λείψανα, μάθετε νὰ φυλάττητε καὶ ὑμεῖς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν τῶν πατέρων σας μὲ τὴν θυσίαν καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς ζωῆς σας. Μάθετε νὰ φοβεῖσθε μόνην τὴν ἁμαρτίαν, οὐδέποτε δὲ τὴν μάχαιραν τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως καὶ τῶντυράννων. Μάθετε νὰ ἀγαπᾶτε τὴν δικαιοσύνην περισσότερον ἀπὸ ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς, καὶ ἀπὸ αὐτὴν· τὴν ζωήν σας. Μάθετε νὰ ἔχητε εἰρήνην μὲ τὸν Θεὸν καὶ μὲ τοὺς ἀδελφούς σας. Ἔχετε πίστιν, ἔχετε ἐλπίδα, ἔχετε ἀγάπην, καὶ μοχθήσατε, κοπιάσατε, ἀγωνισθῆτε νὰ ἀναδειχθῆτε Χριστιανοὶ ἀληθεῖς, Χριστιανοὶ τέλειοι, Χριστιανοὶ ἀληθῶς Ὀρθόδοξοι καὶ ἅγιοι, ἵνα ἀπολαύσητε τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. — Ἀμήν.